

Eduskunnan perustuslakivaliokunta

Viite: HE 250/2020 vp

Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttaminen

Medialiitto kiittää Eduskunnan perustuslakivaliokuntaa ("valiokunta") mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä Yleisradio Oy:stä annetun lain ("Yle-laki") 7 §:n muuttamiseksi ("esitys"). Medialiitto lausuu asiassa valiokunnalle kunnioittavasti seuraavaa:

Pääviestit

1. EU:n valtioneuvoston sääntely on voimassa olevaa Suomen valtiota sitovaa oikeutta. Eurooppalaisia yleisradioyhtiöitä ei ole vapautettu EU:n valtioneuvoston sääntelystä kuin rajatusti niiden radio- ja televisiolähetystoimintojen (broadcasting-toiminta) osalta. Valtioneuvoston sääntelyn perusteella ei ole mahdollista, että Yleisradiolle annettaisiin broadcasting-toiminnan ulkopuolisia tehtäviä soveltamatta EU:n valtioneuvoston sääntelyn mukaisia menettelyjä. Tämän osoittaa myös komission Suomen valtion kanssa käymä keskustelu. Suomen valtion on voitava näyttää tarve (markkinapuute), jos julkisia varoja käytetään ns. yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviin palveluihin (muu kuin broadcasting-toiminta).
2. Lakimuutos on omiaan turvaamaan sananvapautta. Esityksellä ei ole sananvapautta rajoittavia vaikutuksia. Olennaista esityksen sananvapausvaikutusten arvioinnissa on yleisön oikeus ottaa vastaan tietoa. Edistämällä tasapainoista kilpailua Suomen valtio turvaa kansalaisten käytettävissä olevan joukkoviestintäsisällön laatua ja moniäänisyyttä. Näin toimimalla Suomen valtio toteuttaa sananvapauden osalta perusoikeuden positiivista turvaamisvelvollisuutta.
3. Yle-lain muuttaminen on välttämätöntä, jotta kotimaisen yksityisen median toimintaedellytykset ja kansalaisten sananvapaus voidaan turvata kestäväällä tavalla. Nykyinen Yle-laki on antanut Yleisradiolle rajoittamattoman vapauden laajentaa verkossa tapahtuvaa julkaisutoimintaansa myös sellaisiin

tekstimuotoisiin verkkosisältöihin, jotka eivät liity Yleisradion yleisradio-ohjelmistoihin.

4. Yleisradion julkaisemassa tekstimuotoisessa sisällössä on käytännössä kyse julkisin varoin tuotetusta merkittävän kokoisesta verkkosanomalehdestä, joka kilpailee suomalaisten ajasta yksityisten lehtien verkkojulkaisujen kanssa. Tämä heikentää lehdistön toimintaedellytyksiä ja vaarantaa kansalaisten sananvapautta. Tekstimuotoista sisältöä on verkossa tarjolla runsaasti myös maamme muiden tiedotusvälineiden tarjoamana. Kyseisen sisällön tarjoamista julkisin varoin ei voida pitää sallittuna EU:n valtioneuvoston päätöksen valossa.
5. Medialiitto esittää, että valiokunta kiinnittäisi liikenne- ja viestintävaliokunnan huomiota seuraaviin seikkoihin, jotka selkeyttävät Yle-lain tulkintaa, ehkäisevät Yle-lain kiertämistä sekä tukevat Yleisradion valvontaa:
 - *Yleisradion julkaiseman tekstimuotoisen sisällön, joka liittyy Yleisradion liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun, tulisi laajuudeltaan rajoittua referoimaan Yleisradion julkaiseman televisio- tai radio-ohjelmiston sisältöä;*
 - *Yleisradion julkaiseman tekstimuotoisen sisällön referaatit voisivat perustua ainoastaan Yleisradion televisio- tai radio-ohjelmistojen televisio- ja radio-ohjelmiin;*
 - *Yle-lain rajoituksen noudattamista tulisi arvioida kalenterivuosittain;*
 - *Yle-lain rajoitusta, joka edellyttää Yleisradion julkaisutoiminnan pääpainon olevan liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa, tulisi tarkentaa vaatimuksella, että Yleisradion tekstimuotoisen sisällön julkaisutoiminta on pienimuotoista;*
 - *Yle-lain 7 §:n 3 momenttiin kirjatuista poikkeuksista erityisesti lyhyet tekstimuotoiset uutissisällöt, joita Yleisradio julkaisee STT:n/vastaavan kansallisen uutistoimiston kanssa tehdyn yhteistyön perusteella (kohta 1); nopeisiin ja nopeasti kehittyviin uutistilanteisiin liittyvät lyhyet uutissisällöt (kohta 2); kulttuuriin (kohta 5); ja oppimiseen (kohta 6) liittyvät tekstimuotoiset sisällöt ovat omiaan vaarantamaan EU:n valtioneuvoston päätöksen noudattamisen ja ne tulisi poistaa; ja*
 - *Liikenne- ja viestintävaliokunnan tulisi kiinnittää huomiota Yleisradion julkisen palvelun tehtävän valvontaan ja vähintään varmistaa, että Yleisradion hallintoneuvosto veloitetaan pyytämään Kilpailu- ja kuluttajavirastoa arvioimaan Yleisradion yleisradiotoimintaan liittymättömien tekstimuotoisten sisältöjen julkaisutoiminnan vaikutuksia kilpailuun ja markkinoiden toimintaan.*

Yle-laki tulisi säätää kerralla kohdalleen, jotta riski valtioneuvostokanteluiden jatkumisesta poistuisi, eikä Suomen valtioon kohdistuisi mahdollista velvoitetta valtioneuvoston takaisinperintään

Esitys Yle-lain muuttamiseksi on jonkin verran parantunut liikenne- ja viestintäministeriön kesällä julkistamasta luonnoksesta. Lain pääsääntöä rikkovat poikkeukset ovat kuitenkin edelleen liian laajat.

Medialiitto kiinnittää tässä lausunnossa valiokunnan huomiota erityisesti esityksen sellaisiin kohtiin, jotka ovat edelleen ristiriidassa Suomen valtiota suoraan sitovan EU:n valtioneuvostokäytäntöjen kanssa.

Yle-lain muutos, Yleisradion verkossa tapahtuvan tekstimuotoisten sisältöjen julkaisutoiminnan olennainen rajoittaminen nykytilaan verrattuna, on välttämätön, jotta Yleisradiota koskeva kansallinen lainsäädäntö saatetaan EU:n valtioneuvostokäytäntöjen mukaiseksi.

Asia koskee ennen kaikkea kotimaisen lehdistön ja myös muun kotimaisen yksityisen sisältöliiketoiminnan elinvoimaisuuden turvaamista tulevaisuudessa. Kysymys on muun muassa suomalaisen alueellisen, paikallisen sekä valtakunnallisen lehdistön jatkuvuuden turvaamisesta – ja siten kansalaisten sananvapauden turvaamisesta, luotettavan suomenkielisen toimituksellisen sisällön saatavuudesta.

Yle-lain muuttamisen rinnalla Suomen valtion tulee varmistua siitä, että Yleisradio myös noudattaa muutettua lainsäädäntöä, eikä pyri kiertämään siinä asetettavia rajoituksia EU:n valtioneuvostokäytäntöjen vastaisella tavalla.

Medialiiton näkemyksen mukaan Yle-laki kannattaisi säätää nyt kerralla EU-sääntelyn mukaiseksi, jotta riski valtioneuvostokanteluiden jatkumisesta poistuisi, eikä Suomen valtioon kohdistuisi mahdollista velvoitetta valtioneuvoston takaisinperintään. Silloin myös Medialiiton valtioneuvostokantelun jatkaminen komissiossa tulisi tarpeettomaksi.

Esityksellä ei ole sananvapautta rajoittavia vaikutuksia: esityksellä toteutetaan valtion positiivista sananvapauden turvaamisvelvollisuutta

Esityksessä todetaan, että Yle-lakiin ehdotetut muutokset ovat ongelmattomia perustuslain turvaaman sananvapauden kannalta. Esityksessä ei kuitenkaan suoraan mainita esityksen sananvapautta edistäviä vaikutuksia.

Esityksessä todetaan, että sananvapauden osalta positiivinen turvaamisvelvollisuus tarkoittaa erityisesti sitä, että julkisen vallan tulee luoda sellainen toimintaympäristö, joka tukee yksilön mahdollisuuksia ilmaista ja vastaanottaa erilaisia viestejä. Medialiitto korostaa, että esityksen tarkoittaman toimintaympäristön luominen ei tapahdu ainoastaan julkisen palvelun yleisradiotoiminnan sisällä, vaan myös mitoittamalla julkisen palvelun tehtävä oikein siten, että mediaympäristö moniäänisenä

kokonaisuutena tukee yksilön sananvapautta. Medialiitto viittaa tältä osin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun Informationsverein Lentia ym. vastaan Itävalta (24.11.1993, kohta 39).

Julkisuudessa on esityksen kritiikissä sekä tuoreessa kansalaisaloitteessa esitetty, että Yle-lailla voitaisiin Yleisradion tehtävää rajaamalla rajoittaa joko Yleisradion itsensä, sen palveluksessa työskentelevien journalistien tai Yleisradion tarjontaa kuluttavien kansalaisten oikeutta sananvapauteen. Medialiitto pitää tätä kritiikkiä valtiosääntöoikeudellisesti virheellisenä.

Sananvapauden haltija on lähtökohtaisesti luonnollinen henkilö, ja yritys, kuten Yleisradio, voi nauttia sananvapaussuojasta korkeintaan välillisesti. Medialiiton jäsenyritykset harjoittavat itsekin tyypillisesti liiketoimintaa, jonka yksi tärkeimmistä edellytyksistä on sananvapaus. Yritys ei kuitenkaan oikeushenkilönä kykene itse muodostamaan tai ymmärtämään mielipiteitä tai ajatuksia, mikä on perusedellytys sananvapauden käyttämiselle.

Valtion omistaman Yleisradio-yhtiön oma oikeus sananvapauteen tarkoittaisi lisäksi valtion laajenemista perusoikeusadressaatista perusoikeuden haltijaksi, mitä ei voida pitää valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttävänä.

Journalistin voidaan katsoa työssään toteuttavan osaltaan myös omaa oikeuttaan sananvapauteen, joskin toimittajan tehtävällä palvelaan ennen kaikkea yleisön jäsenten sananvapauteen kuuluvaa oikeutta ottaa vastaan tietoa ja ajatuksia. Toimittajan toimintavapauksia työssä rajoittavat joka tapauksessa työsuhteen ehdot, kulloinenkin tehtävänanto ja työnantajan käytössä olevat resurssit. Yleisradiotoiminnassa näihin rajoituksiin kuuluvat myös Yle-laissa määritellyt julkisen palvelun tehtävän rajat. Tältäkin osin esityksen arvio siitä, ettei lakimuutoksella ole sananvapautta rajoittavia vaikutuksia pitää paikkansa.

Olennaista esityksen sananvapausvaikutusten arvioinnissa on yleisön oikeus ottaa vastaan tietoa. Edistämällä tasapainoista kilpailua Suomen valtio turvaa käytettävissä olevan joukkoviestintäsisällön laatua ja moniäänisyyttä. Näin toimimalla Suomen valtio toteuttaa sananvapauden osalta perusoikeuden positiivista turvaamisvelvollisuutta. Esityksellä voidaan odottaa olevan merkittäviä myönteisiä sananvapausvaikutuksia sitä kautta, että esitys parantaa etenkin alueellisen lehdistön kilpailuasemaa.

Euroopan komissio jakaa Medialiiton kantelun oikeudellisen argumentaation peruslähdekohdan

Medialiitto kiinnittää valiokunnan huomiota siihen esitykseen kirjattuun seikkaan, että Euroopan komission (kilpailupääosaston) näkemyksen mukaan ”tekstimuotoinen journalistinen sisältö ei pääsääntöisesti ole yleisradiotoimintaa, jos sillä ei ole liityntää yleisradioyhtiön julkaisemaan liikkuvaan kuvaan tai ääneen. Jos palvelu ei ole

yleisradiotoimintaa, niin tällöin julkista tukea on arvioitava yleisten valtiontukisääntöjen mukaisesti eli sillä ei saa olla haitallista vaikutusta kilpailuun.”

Tästä huolimatta esitys sisältää edelleen useita poikkeuksia edellä mainitusta komission vahvistamasta pääsäännöstä. Yleisradio saisi esityksen mukaan jatkaa tekstimuotoista verkkojulkaisemista ilman kytkentää yleisradiotoimintaan usealla sisältöalueella. Esitykseen kirjatut laajat poikkeukset muodostavat riskin Suomen valtiolle EU:n valtiontukisääntelyn ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen kannalta.

Mikäli Yleisradion toiminta ei muutu vastaamaan komission vahvistamaa tulkintaa EU:n valtiontukisääntelyn soveltamisesta yleisradiotoimintaan, on olemassa riski siitä, että komissio jatkaa asian käsittelyä joko nykyisen kantelumenettelyn puitteissa tai uusien valtiontukikanteluiden seurauksena. Esityksen perusteella näyttääkin siltä, että esityksen valmistellut liikenne- ja viestintäministeriö on ottanut tietoisesti riskin asian käsittelyn jatkumisesta sekä Yleisradiolle suunnatun valtiontuen takaisinperinnästä.

Esityksen 7 §:n sisältämää ”liittymisen” käsitettä on tarkennettava siten, että se kattaa vain Yleisradion televisio- tai radiolähetysten sisältöä referoivat tekstisisällöt

Esityksen mukaan Yleisradion sisältöpalvelujen pääpainon tulee olla liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa. Myös esityksen vaatimus Yleisradion tekstimuotoisen sisällön liittymisestä Yleisradion liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun on oikeasuuntainen ja välttämätön EU:n valtiontukisääntelyn valossa.

Esityksen 7 §:n 1 momentissa käytetty ”liittymisen” käsite tulisi kuitenkin määritellä tarkemmin, jotta Yleisradiolla, Yle-lain ja Yleisradion toiminnan valvojalla sekä muilla Suomen mediayrityksillä olisi selkeä käsitys siitä, mitä ”liittymisellä” Yle-laissa Yleisradion toiminnan kannalta tarkoitetaan.

Tarkka ja selkeä kirjaus on tärkeä myös Suomen valtion kannalta. Esityksen 7 §:n 1 momentissa käytetty käsite ”liittyä” on tulkinnanvarainen eikä sen sisältöä ole määritelty tarkemmin lainkohdan säännöskohtaisissa perusteluissa.

Suomen valtion riskinä asiassa on, että ”liittymisen” käsitettä tulkitaan Yleisradion toimesta laajentavasti tavalla, joka johtaa EU:n valtiontukisääntelyn vastaiseen lopputulokseen. Tämä merkitsee riskiä nykyisen valtiontukikanteluprosessin jatkumisesta tai uusista valtiontukikanteluista sekä saadun valtiontuen takaisinperinnästä.

Esityksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan Yleisradion julkaiseman tekstimuotoisen sisällön tulisi liittyä yhtiön ”julkaisemaan audiovisuaaliseen televisio- tai radio-ohjelmistoon, joka on lähetetty lineaarisena lähetyksenä tai muuhun audio- tai videosisältöön, joka on ollut tarjolla yleisessä viestintäverkossa vapaasti saatavilla

esimerkiksi Yle-areenassa tai vastaavalla tavalla”. Tämä perustelujen kirjaus on epätarkkana riittämätön ja omiaan johtamaan siihen, että Yleisradio voisi kiertää sääntelyä EU:n valtioneuvoston sääntelyä vastaisesti.

Epäselvän kirjauksen seurauksena Yleisradio voisi julkaista sen varsinaisen ohjelmatoiminnan rinnalla millaisia videoklippejä tahansa yleisessä viestintäverkossa, kuten Yle Areenassa. Tämä puolestaan oikeuttaisi esityksen mukaan Yleisradion julkaisemaan myös näihin videoihin liittyviä tekstimuotoisia sisältöjä. Esityksen kirjaus ”muusta audio- tai videosisällöstä” mahdollistaa Yleisradiolle jopa nykyistäkin laajemman tekstimuotoisen sisällön julkaisemisen. Se olisi EU:n valtioneuvoston sääntelyä vastaista.

On selvää, että EU:n valtioneuvoston sääntely ei salli julkisesti rahoitetulle yleisradioyhtiölle laajamittaista tekstimuotoisten verkkosisältöjen julkaisu- toimintaa esimerkiksi ainoastaan sillä perusteella, että kyseisissä tekstimuotoisissa sisällöissä käsiteltyä teemaa on aiemmin lyhyesti sivuttu yleisradioyhtiön julkaisemassa kuvaa tai ääntä sisältävässä julkaisussa. Yle-lain muutoksia ei tulisi vesittää mahdollistamalla Yleisradiolle EU:n valtioneuvoston vaatimusten kiertäminen. Yle-lakiin lisättävän säännöksen tulisi olla sekä Yleisradion että yksityisten mediayhtiöiden, joiden toimintaedellytyksiin Yleisradion tarjonta vaikuttaa, kannalta mahdollisimman yksiselitteinen. Yle-lain tulisi selkeästi ohjata tekstimuotoista sisältöä vain referoimaan Yleisradion kuvaa tai ääntä sisältävän julkaisun eli televisio- ja radio-ohjelmien sisältöä.

Jotta voidaan varmistaa, että Yleisradio ei kierrä Yle-lain muutoksen tavoitteita ja EU:n valtioneuvoston sääntelyä millä tahansa videopätkillä, tulee Yleisradion tekstimuotoisten referaattien perustua ainoastaan Yleisradion televisio- tai radio-ohjelmistojen televisio- ja radio-ohjelmiin. Ohjelmat ovat osa ohjelmistoa eli ennalta valikoitu kokonaisuuksia, joilla on oma profiilinsa (se minkälaisista ja minkälaiselle yleisölle tarkoitetuista ohjelmista se koostuu, miten ohjelmat on järjestetty ohjelma-aikatauluun ja miten sitä markkinoidaan yleisölle). Ohjelmiston käsite on lain sähköisen viestinnän palveluista (2014/917) 2 §:ssä (kohta 12).

Valiokunnan tulisi kehottaa lausunnossaan liikenne- ja viestintävaliokuntaa tarkentamaan esityksen kirjausta, koska muuten Yleisradio voisi käytännössä jatkaa tekstimuotoisten sisältöjen tuottamista nykyisessä laajuudessa tai jopa laajemmin lisäämällä Yleisradion verkko- ja mobiili -kanaviin esimerkiksi puhelimella otettuja videoita, joiden tehtävänä käytännössä olisi ainoastaan toimia videoina, joihin Yleisradion tekstimuotoinen sisältö jatkossa liittyisi. Näin toimiessaan Yleisradio kiertäisi EU:n valtioneuvoston sääntelyä.

Medialiitto esittää, että valiokunta kiinnittäisi lausunnossaan liikenne- ja viestintävaliokunnan huomiota seuraaviin täsmennyksiin, jotka selkeyttävät Yle-lain 7 §:n 1 momentin tulkintaa ja ohjaavat Yleisradion toimintaa:

- *Yleisradion julkaiseman tekstimuotoisen sisällön, joka liittyy Yleisradion liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun, tulee laajuudeltaan rajoittua referoimaan Yleisradion julkaiseman televisio- tai radio-ohjelmiston sisältöä; ja*
- *Yleisradion julkaiseman tekstimuotoisen sisällön referaatit voivat perustua ainoastaan Yleisradion televisio- tai radio-ohjelmistojen televisio- ja radio-ohjelmiin.*

Nämä tarkennukset selkeyttäisivät olennaisesti Yleisradiolle sallitun tekstimuotoisen sisällön julkaisutoiminnan alaa. Ne mahdollistaisivat myös Yleisradion toiminnan tehokkaan ja läpinäkyvän valvonnan EU:n valtioneuvoston päätöksen edellyttämällä tavalla.

Yleisradion sisältöpalvelujen pääpainoa liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa koskevan vaatimuksen kriteereitä tulisi tarkentaa

Muutettavaksi ehdotetun Yle-lain 7 §:n 1 momentin mukaan Yleisradion sisältöpalvelujen *pääpainon* tulee olla liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa (korostus tässä). Vaatimuksen periaate on valtioneuvoston päätöksen mukaisesti olennainen, mutta se on muotoiltu esityksessä riittämättömällä tavalla, käytännössä tulkinnanvaraisesti.

Esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että rajoitus edellyttää sitä, että ”Yleisradion tekstimuotoisen sisällön julkaisutoiminta on laajuudeltaan suppeampaa suhteessa Yleisradion liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisutoimintaan”. Rajoituksen arviointi jää kuitenkin avoimeksi, sillä tältä osin esityksessä on todettu ainoastaan, että ”tekstimuotoisen sisällön julkaisemisen rajoitusta arvioitaisiin suhteessa Yleisradion julkaisutoiminnan *kokonaisuuteen tietyn ajanjakson aikana*”.

Esityksestä ei ilmene selkeitä kriteereitä sille

- kuinka usein ja mitä ajanjaksoja tarkastellen rajoituksen noudattamista tulee valvoa; tai
- milloin Yleisradion tekstimuotoisen sisällön julkaisutoiminnan voidaan katsoa olevan siinä määrin laajaa, ettei Yleisradion julkaisutoiminnan pääpaino enää ole lain edellyttämällä tavalla liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa.

Selkeiden arviointikriteereiden puuttuminen johtaa tilanteeseen, jossa Yleisradion toimintaa valvovalla elimellä ei tosiasiallisesti ole Yle-lakiin perustuvia objektiivisia edellytyksiä valvoa Yleisradion toimintaa tehokkaasti ja läpinäkyvästi, kuten Suomen valtiota sitova EU:n valtioneuvoston päätös edellyttää.

Medialiitto esittää, että valiokunta kiinnittäisi lausunnossaan liikenne- ja viestintävaliokunnan huomiota seuraaviin täsmennyksiin, jotka selkeyttävät Yle-lain 7 §:n 1 momentin tulkintaa ja ohjaavat Yleisradion toimintaa:

- *Yle-lain 7 §:n 1 momentin tarkoittaman rajoituksen noudattamista arvioidaan kalenterivuosittain; ja*
- *Yle-lain rajoitusta, joka edellyttää Yleisradion julkaisutoiminnan pääpainon olevan liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa, tulisi tarkentaa vaatimuksella, että Yleisradion tekstimuotoisen sisällön julkaisutoiminta on pienimuotoista.*

Liityntävaatimusta koskevat ongelmalliset poikkeukset tulee poistaa esityksestä

Esityksen uudessa 7 §:n 3 momentissa on lueteltu kuusi poikkeusta 7 §:n 1 momentissa esitettyyn vaatimukseen, jonka mukaan Yleisradion julkaiseman tekstimuotoisen sisällön tulee liittyä yhtiön liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun. Näissä poikkeustilanteissa Yleisradio voisi tarjota tekstimuotoisia sisältöjä ilman, että niiden tulee liittyä yhtiön liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun.

Medialiitto korostaa, että suurin osa esityksen 7 §:n 3 momentissa ehdotetuista poikkeuksista on tarpeettomia. On yleisesti tiedossa, että poikkeusten kuvaamisessa tilanteissa on tarjolla runsaasti yksityisten toimijoiden sisältöpalveluja.

Esitetyt poikkeukset ovat myös hyvin ongelmallisia Yleisradion julkisen rahoituksen arviointiin sovellettavan EU:n valtioneuvoston sääntelyn näkökulmasta. Poikkeusehdotukset on kirjoitettu hyvin laajaan, tulkinnanvaraiseen ja epämääräiseen muotoon. Se johtaa siihen, että poikkeusten avulla on käytännössä mahdollista kiertää laajasti 7 §:n 1 momenttiin ehdotettua tekstimuotoisen sisällön julkaisutoiminnan rajoitusta.

Medialiitto katsoo, että poikkeuksia ei tulisi ottaa lainkaan Yle-lakiin, koska niille ei pääsääntöisesti ole tarvetta. Osa poikkeuksista ei ole myöskään hyväksyttäviä ns. yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviin palveluihin ("SGEI-palvelut") vakiintuneesti sovellettavan EU:n valtioneuvoston viitekehyksen perusteella.

Koska poikkeukset koskevat nimenomaisesti sellaisen tekstimuotoisen verkkosisällön julkaisemista, joka ei liity Yleisradion yleisradiotoimintaan (*broadcasting*), kyseisen tekstimuotoisen sisällön julkisen rahoituksen valtioneuvoston sallittavuutta tulee arvioida SGEI-palveluihin vakiintuneesti sovellettavan EU:n valtioneuvoston viitekehyksen nojalla. Se edellyttää riittämättömän markkinaehtoisen tarjonnan (ns. markkinapuutteen) osoittamista kunkin poikkeuksen osalta. Näin ei esityksessä kuitenkaan ole tehty.

Medialiiton käsityksen mukaan suurin osa esityksessä 3 momenttiin kirjatusta poikkeuksista ei täytä EU:n valtiontukioikeudessa asetettuja ehtoja SGEI-palveluiden julkiselle rahoitukselle. Näin ollen niiden sisällyttäminen osaksi Yleisradiolle poikkeuksellisesti sallittua tekstimuotoisten sisältöjen julkaisutoimintaa olisi omiaan synnyttämään uusia valtiontukioikeudellisia ongelmia ja riskin laittoman valtiontuen takaisinperinnästä.

Valtiontukioikeudellisten ongelmien välttämiseksi valiokunnan tulisi kehottaa vastuuvaiokuntaa vähintään rajoittamaan Yleisradiolle poikkeuksellisesti sallittujen tekstimuotoisten verkkosisältöjen lajeja olennaisesti. Poikkeuksina sallittavien tekstimuotoisten verkkosisältöjen tulisi läpäistä SGEI-palveluja koskevan tarveharkinnan edellytykset.

Medialiitto pitää erittäin tärkeänä sitä, että esityksessä ei ole mukana ruotsinkielisiä alueellisia tekstimuotoisia uutissisältöjä koskevaa poikkeusta. Kyseiselle poikkeukselle ei olisi ollut hyväksyttävää tarvetta. Lisäksi se olisi ollut EU:n valtiontukisäännösten vastainen.

Esityksen 7 §:n 3 momentista tulisi poistaa seuraavat poikkeukset:

Kohta 1: Lyhyet tekstimuotoiset uutissisällöt, joita yhtiö julkaisee Oy Suomen Tietotoimisto – Finska Notisbyrån Ab:n tai muun sitä vastaavan kansallisen uutistoimiston kanssa tehdyn yhteistyön perusteella

- Valtiontukisääntelyn näkökulmasta ei ole olemassa perusteita erotella toisistaan Yleisradion itsensä tuottamia tekstimuotoisia sisältöjä ja toisaalta Yleisradion kolmansilta tahoilta (esim. STT tai muu kansallinen uutistoimisto) hankkimia sisältöjä.
- STT:n tuottamia uutissisältöjä julkaisevat verkossa ja mobiilipalveluissa lukuisat tiedotusvälineet ja erityisesti lehdistö. Vastaavaa tarjontaa riittää Suomessa.

Kohta 2: Nopeisiin ja nopeasti kehittyviin uutistilanteisiin liittyvät lyhyet uutissisällöt

- Suomen markkinoilla on runsaasti markkinaehtoista tarjontaa tekstimuotoisista ”nopeisiin ja nopeasti kehittyviin uutistilanteisiin liittyvistä lyhyistä uutissisällöistä”. Näitä uutissisältöjä tuottavat markkinoilla toimivat yksityiset tiedotusvälineet, jotka tarjoavat kyseisiä sisältöjä kuluttajille usein täysin vastikkeetta tai korvausta vastaan.

Kohta 5: Kulttuuriin liittyvät tekstimuotoiset sisällöt

- Suomessa on runsaasti markkinaehtoista tarjontaa kulttuuriin liittyvistä tekstimuotoisista sisällöistä. Kyseisiä sisältöjä tuottavat

markkinoilla toimivat yksityiset tiedotusvälineet. Ne tarjoavat kyseisiä sisältöjä kuluttajille sekä usein täysin vastikkeetta että korvausta vastaan.

- Kulttuuri on erittäin laaja ja tulkinnanvarainen käsite. Kulttuuriin liittyviä uutissisältöjä ei ole esityksessä lainkaan rajoitettu esimerkiksi pituudeltaan.
- Poikkeuksen löyhä määritelmä mahdollistaa suoraan lehdistön kanssa kilpailevan toiminnan.
- Kohta 5 mahdollistaa Yleisradiolle EU:n valtioneuvoston kiertämisen esimerkiksi uutis-, ajankohtais-, talous-, urheilu- ja politiikan sisältöjen osalta. Se ei ole Yle-lain muuttamisen, eikä EU:n valtioneuvoston tarkoituksen mukaista.

Kohta 6: Oppimiseen liittyvät tekstimuotoiset sisällöt

- Poikkeuksella Yleisradiolle annettu oikeus julkaista oppimiseen liittyviä tekstimuotoisia sisältöjä mahdollistaa Yleisradiolle EU:n valtioneuvoston vastaisen ja oppimateriaalikustantajien sisällöntuotannon ja palvelutarjonnan kanssa kilpailevan toiminnan harjoittamisen.
- Esityksen mukaan Yleisradio voisi jatkaa nykyiseen tapaan esimerkiksi opetusviranomaisten kanssa yhteistyössä julkaistujen Ylen Abitreenien ja Svenska Ylen vastaavien Vetamix & Abimix -sisältöjen julkaisua. Kuitenkin esimerkiksi Yleisradion Ylen Abitreenit -tekstimuotoiset sisällöt ovat kaupallisen oppimateriaali tuotannon kanssa kilpaileva tekstimuotoinen sisältöpalvelu, joka vaikuttaa kaupallisiin markkinoihin.
- Olennaista on varmistaa, että Yleisradio oppimisen saralla ei jatka tai aloita sellaista tekstimuotoisten sisältöjen julkaisutoimintaa, joka voisi vaikuttaa kaupallisten oppimateriaalien markkinoihin.
- Tekstimuotoisten oppimiseen ja opetukseen liittyvien sisältöjen tarjonnassa ei ole kotimaisilla oppimateriaalimarkkinoilla puutetta.

Medialiitto esittää, että valiokunta kiinnittäisi lausunnossaan liikenne- ja viestintävaliokunnan huomiota siihen, että Yle-lain 7 §:n 3 momenttiin kirjatusta poikkeuksista erityisesti

- **lyhyet tekstimuotoiset uutissisällöt, joita Yleisradio julkaisee STT:n/vastaavan kansallisen uutistoimiston kanssa tehdyn yhteistyön perusteella (kohta 1);**

- nopeisiin ja nopeasti kehittyviin uutistilanteisiin liittyvät lyhyet uutissisällöt (kohta 2);
- kulttuuriin (kohta 5); ja
- oppimiseen (kohta 6) liittyvät tekstimuotoiset sisällöt ovat omiaan vaarantamaan EU:n valtioneukisääntelyn noudattamisen. Ne tulisi poistaa 7 §:n 3 momentista.

Medialiitto esittää lisäksi, että valiokunta kiinnittäisi lausunnossaan liikenne- ja viestintävaliokunnan huomiota siihen, että vähintään vastuvaliokunnan mietintöön kirjattaisiin seuraava täsmennys ohjaamaan 7 §:n 3 momentin tulkintaa ja Yleisradion valvontaa:

- *Yleisradion hallintoneuvoston tulee pyytää Kilpailu- ja kuluttajavirastoa (KKV) arvioimaan 7 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tekstimuotoisten sisältöjen tarjoamisen vaikutuksia kilpailuun ja markkinoiden toimintaan. Kunkin 7 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tekstimuotoisten sisällön tarjoaminen olisi Yleisradiolle sallittua ainoastaan, mikäli KKV katsoo hallintoneuvostolle antamassaan arviossa, ettei kyseisen tekstimuotoisen sisällön tarjoaminen Yleisradion toimesta vääristä tai ole omiaan vääristämään terveen ja toimivan kilpailun edellytyksiä markkinoilla tai estä tai ole omiaan estämään terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun syntymistä tai kehittymistä kilpailulain 30 a §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.*

Yleisradion toiminnan valvonta tulee siirtää hallintoneuvostolta riippumattomalle viranomaiselle

Esitys ei valitettavasti lainkaan puutu Yleisradion julkisen palvelun tehtävän valvontaan, eikä ehdota valvonnan siirtoa Yleisradion hallintoneuvostolta riippumattomalle viranomaiselle.

Mikäli esitystä ei valiokuntien käsittelyssä muuteta Yleisradion tekstimuotoisten sisältöjen julkaisemisen rajoittamisen osalta edellä tässä lausunnossa ehdotetulla tavalla, tulisi Yleisradion julkisen palvelun tehtävän valvonta ensisijaisesti siirtää Yleisradion hallintoneuvostolta kokonaisuudessaan Yleisradiosta riippumattoman viranomaisen, Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) tehtäväksi.

Valvonnan siirto on perusteltua siksi, että Yleisradion hallintoneuvosto ei ole tosiasiallisesti Yleisradion johdosta riippumaton elin. Lisäksi epätarkkaan ja puutteelliseen esitykseen sisältyy riski, että Yleisradio pyrkii kiertämään esityksen ja EU:n valtioneukisääntelyn tavoitteita.

Euroopan komission tiedonanto valtioneukisääntöjen soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan (2009) edellyttää, että julkisen palvelun tehtävän täyttämistä sekä rahoitusta on valvottava. Valvojan tahon tulee olla tosiasiallisesti riippumaton yleisradioyhtiön johdosta ja sillä on oltava toimivalta ja riittävät valmiudet sekä resurssit

säännölliseen valvontaan. Lisäksi valvonnan perusteella on voitava määrätä asianmukaisia korjaustoimenpiteitä.

Medialiiton näkemyksen mukaan Yleisradion hallintoneuvoston sijaan valvonnasta tulisi vastata itsenäisen, yhtiön ulkopuolisen elimen. Sopiva viranomainen tähän tehtävään olisi KKV.

Muuttuvilla mediamarkkinoilla KKV:n kaltainen vankan kilpailuoikeusosaamisen viranomainen on soveliaampi toimielin valvomaan Yleisradion toiminnan markkinavaikutuksia myös EU-sääntelyn valossa kuin Yleisradion oma toimielin, hallintoneuvosto.

Valvontatehtävässä korostuvat vahva kilpailuoikeudellinen ja taloustieteellinen asiantuntemus. Tarvittaessa KKV voi kuulla yhteiskunnallisten näkemysten osalta Yleisradiota tai sen hallintoneuvostoa ja medialiiketoiminnan sekä Yleisradion toiminnan vaikutusten ja mediamarkkinoiden tuntemuksen osalta myös yksityisten mediayritysten edustajia.

Medialiitto esittää, että valiokunta kiinnittäisi lausunnossaan liikenne- ja viestintävaliokunnan huomiota Yleisradion julkisen palvelun tehtävän valvontaan ja kehottaisi vastuvaliokuntaa vähintään varmistamaan, että Yleisradion hallintoneuvosto veloitetaan pyytämään KKV:ta arvioimaan Yleisradion yleisradiotoimintaan liittymättömien tekstimuotoisten sisältöjen julkaisutoiminnan vaikutuksia kilpailuun ja markkinoiden toimintaan tässä lausunnossa ehdotetulla tavalla.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Ismo Huhtanen

lakiasianjohtaja, Uutismedian liitto

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdistys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 650:tä yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Media-alan ja painoalan yritykset työllistävät Suomessa suoraan 22 000 henkilöä ja yritysten yhteenlaskettu liikevaihto on 3,7 miljardia euroa.